

Vlaams
Parlement

vergadering **C141**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en
Justitie

van 3 maart 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de toepassing van het decreet Jeugddelinquentierecht en het overleg met de betrokken actoren – 1249 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de mogelijke uitbreiding van het project M voor de multidisciplinaire aanpak van criminaliteit – 1258 (2019-2020)	6
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een gecoördineerd beleid rond slachtofferzorg – 1516 (2019-2020)	10
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over beleidsmatige aandacht voor de ondersteuning van de justitie-assistenten – 1584 (2019-2020)	12
VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de vrijstelling van onroerende voorheffing voor bepaalde zorginstellingen – 1540 (2019-2020)	16

**VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de toepassing van het decreet Jeugddelinquentierecht en het overleg met de betrokken actoren
– 1249 (2019-2020)**

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, sinds 1 september vorig jaar is het decreet Jeugddelinquentierecht van toepassing. Dat decreet biedt heel wat nieuwigheden en mogelijkheden maar vergt dan ook een zorgvuldige opvolging van de implementatie. U hebt me eerder al geantwoord dat er een opvolggroep bestaat voor de implementatie van dit decreet, waarin het werkveld, de magistratuur, de academici, actoren uit de geestelijke gezondheidszorg enzovoort zijn vertegenwoordigd. Dat is een goede zaak, want wij van mening zijn dat ook met het nieuwe decreet de verhouding tussen jeugdhulpverlening en jeugddelinquentierecht heel belangrijk is.

U hebt ook de bedoeling een interventiedatabank tot stand te brengen, naar Nederlands voorbeeld. In deze Nederlandse Databank Effectieve Jeugdinterventies staan goed onderbouwde en effectieve jeugdinterventies die in de Nederlandse praktijk worden uitgevoerd. De interventies in de databank beslaan een breed spectrum van de jeugdsector, van voorlichting en ontwikkelingsstimulering tot intensieve hulp. De databank biedt inzicht in de kwaliteit, uitvoerbaarheid en effectiviteit van deze jeugdinterventies. Daarnaast is de databank ook een bron van inspiratie voor vernieuwing en verbetering van jeugdhulp. Het blijkt dus overduidelijk dat deze Nederlandse interventiedatabank sterk verband houdt met de jeugdhulpverlening.

Naast de algemene opvolging van de implementatie van het decreet Jeugddelinquentierecht moet er ook onmiddellijke aandacht zijn voor de concrete problemen en vragen die zich nu reeds op het terrein aandienen.

Minister, hoe ziet de samenstelling van de opvolggroep eruit? Hoeveel keer is ze al samengekomen en wat is er besproken? Wat zijn de gemaakte afspraken? Wordt daarbij ook voorzien in overleg en/of samenwerking met het federale niveau?

Hoe gebeurt de voorbereiding van de interventiedatabank? Welke zijn de afspraken daarover met de minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding?

Een van de concrete problemen die zich op het terrein voordoen, betreft de vragen over de modaliteiten om in de voorbereidende rechtspleging een minderjarige verdachte te plaatsen in een FOR-K-project (forensische kinderpsychiatrische dienst). Er zijn verschillende interpretaties over onder welke maatregel in het nieuwe decreet een FOR-K-project in de voorbereidende fase het best wordt opgelegd. In antwoord op mijn schriftelijke vraag van 28 oktober 2019 antwoorde u: "Het klopt dat er vragen zijn over de modaliteiten om in de voorbereidende rechtspleging een minderjarige verdachte te plaatsen in een FOR-K-project. Er zijn met andere woorden verschillende interpretaties over onder welke maatregel in het nieuwe decreet een FOR-K-project in de voorbereidende fase het best wordt opgelegd. Het is zeker de intentie om de goede praktijk van de FOR-K te continueren, daartoe is al overleg gepland met de magistratuur en gaan we in overleg met de gespecialiseerde geestelijke gezondheid om een oplossing uit te werken."

Minister, wat zijn de resultaten van het overleg daarover met de magistratuur? Welke oplossing werd er uitgewerkt?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik werk samen met minister Beke rond de implementatie van het decreet Jeugddelinquentierecht, waarvan de systematische opvolging een aspect is waarbij professionelen vanop het terrein moeten worden betrokken. De opvolggroep heeft vooral een inhoudelijke finaliteit. Ze is bij de start van het nieuwe decreet geïnstalleerd als een inhoudelijk forum en is intussen tweemaal samengekomen. De volgende bijeenkomst is gepland voor maart en mei van dit jaar. Op de agenda staat de algemene voortgang van het decreet met input van de professionele betrokkenen over de uitvoering van het decreet.

In een aanvangsfase is het zeker het forum om vragen en opmerkingen inzake de transitie van een nieuw decreet die leven op het terrein, te capteren en van een antwoord te voorzien. Zo is er een lijst van de meest gestelde vragen voorgesteld voor aanvulling en commentaar. Die lijst zal in de loop van de volgende maand ook online worden geplaatst als een dynamisch instrument. Zoals u weet, wijzigen we met het jeugddelinquentierecht een wet die toch al meer dan vijftig jaar van kracht is. Het is belangrijk om in zo'n transitie open te staan voor vragen op het terrein en terug te koppelen.

Ik zal u de lijst van deelnemers bezorgen. De samenstelling is breed Vlaams: mensen vanuit de jeugdhulp, de gemeenschapsinstellingen en de justitiehuisen. Natuurlijk zijn er ook deelnemers die gelinkt zijn aan de federale overheid, onder andere vanuit het openbaar ministerie en de magistratuur, als vertegenwoordiging vanuit de kinder- en jeugdpsychiatrie. Die groep van mensen op het terrein en uit het beleid wordt aangevuld door academici. Ik bezorg u de concrete samenstelling schriftelijk.

Zoals we eerder al aangekondigd hebben in deze commissie, ben ik in eerste instantie gaan kijken naar goede voorbeelden. Ik heb reeds contact opgenomen met het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) in functie van een werkbezoek. Het NJI beschikt over een toegankelijke site, waar ook de interventiedatabank gemakkelijk kan worden geraadpleegd. Binnen de methodieken en modellen van aanpak die daar zijn opgenomen, zitten ook specifieke werkzame aanpakken inzake jeugddelinquentie. We moeten natuurlijk ook kijken naar Vlaamse organisaties binnen de jeugdhulp die bijvoorbeeld al bepaalde methodologieën aanbieden. Het is dus zeker niet zo dat we het warm water opnieuw moeten uitvinden. We moeten wel bekijken hoe we goede wetenschappelijk onderbouwde praktijken meer structureel in onze Vlaamse aanpak van jeugddelinquentie kunnen inbedden.

Een van de concrete problemen op het terrein waar u naar verwijst, betreft de vragen over de modaliteiten om in de voorbereidende rechtspleging een minderjarige verdachte te plaatsen in een FOR-K-project. De oprichting van nieuwe projecten rond forensische kindertherapie valt volledig onder de bevoegdheid van mijn collega Beke. Daarvoor zal ik u dus naar hem moeten doorverwijzen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Bedankt voor uw antwoord, minister.

Ik wil nogmaals benadrukken dat ik het heel goed vind dat die opvolggroep zo breed is samengesteld. Een van mijn vragen was dat ook de link met het federale niveau zou worden gemaakt. U hebt dat bevestigd.

Het is logisch dat er op het terrein nogal wat vragen leven. Het gaat immers om een heel grote omslag die wordt gemaakt. Ik vind het daarom ook zeer goed dat er een lijst komt met de meest gestelde vragen en dat die lijst dynamisch is, want die zal inderdaad ook evolueren. Wanneer zou die online worden geplaatst? En op welke manier zal die actueel worden gehouden?

We hebben het belang van de interventiedatabank onderstreept. U hebt dat ook nog eens gedaan. Het is goed dat daar werk van wordt gemaakt. Er zijn inderdaad heel wat goede voorbeelden, ook in het buitenland. Kunt u een meer concrete timing geven met betrekking tot het verder uitwerken van die interventiedatabank?

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Bedankt voor uw antwoord, minister, en bedankt voor de vraag, mevrouw Schryvers. Wij hebben inderdaad een aantal jaren geleden als fractie een conceptnota ingediend waarin we evidencebased werken echt heel belangrijk vonden. Dat is ook de draad die je doorheen verschillende hoofdstukken van het regeerakkoord kunt vinden, zeker als het over jeugddelinquentierecht gaat. We hebben toen in die conceptnota ook voorgesteld om naar het Nederlandse voorbeeld van de interventiedatabank te kijken. Ik vind het dus een heel goed idee om op werkbezoek te gaan en te kijken hoe ze het daar hebben aangepakt. De manier waarop u dat vormgeeft, minister, lijkt mij ook de juiste te zijn.

Maar als je dan naar dat voorbeeld gaat kijken in Nederland, is wat we vooral in ons achterhoofd moeten houden de gebruiksvriendelijkheid van wat we gaan ontwikkelen. Hoe kun je iets maken waarin een breed spectrum van mensen die met jeugdhulp bezig zijn – dus niet alleen de jeugdrechtbank, maar ook de sociale dienst van de jeugdrechtbank en de mensen die bij het parket werken – ervoor kan zorgen dat zij in één oogopslag, via een soort interventiematrix, heel duidelijk kunnen weten wat er al dan niet werkt? Gaan we voor elke interventie werken met een soort sterrenstelsel, zoals het in Nederland bestaat? Gaan we dat dan indelen volgens het soort van problematiek of volgens het soort antwoord dat effectief is gebleken? Gaan we daarin ook persoonlijke kenmerken proberen te verwerken, zoals de antecedenten van een jongere die in de jeugddelinquentie terecht is gekomen? Gaat dat dan een invloed hebben op het soort interventie dat we zullen aanbevelen?

Minister, heel concreet vraag ik u om niet alleen bij het wetenschappelijk werk dat eraan ten grondslag ligt maar ook bij de ontwikkeling van de interface ervoor te zorgen dat dit voor een breed scala aan gebruikers gemakkelijk toegankelijk is en dat het op die manier breed ingang vindt in het jeugddelinquentielandschap.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Mevrouw Schryvers, uw vraag is interessant en ook het antwoord daarop is interessant.

Minister, naar aanleiding van de vragen over het overleg met het federale niveau, maakte u duidelijk dat u inderdaad overleg pleegt met de minister van Welzijn. Justitie viel voorheen onder zijn departement. Nu we een eigen jeugddelinquentierecht hebben, is het de bedoeling dat die jeugddelinquentie ook hard aangepakt wordt. U hebt daar goede plannen voor, maar ik denk dat er meer nodig is. Ik wil u vragen om ook te overleggen met de minister van Onderwijs. Spijbelen is een van de eerste zaken die aan bod komen wanneer een jongere de verkeerde richting uitgaat. Jongeren die de maatschappij soms zeer zware problemen bezorgen, zijn dikwijls begonnen met spijbelen. Ze vertonen dan meerdere gedragsproblemen, soms psychologische problemen, ze verkeren soms in armoede – dat valt dan weer onder het beleidsdomein Welzijn – enzovoort. Het is dus belangrijk om in verband met jeugddelinquentie zeker die connectie te maken met de minister van Onderwijs. Kunt u dat meenemen in de structurele aanpak die u hier voorstelt en die u ondersteunt met het opstellen van een interventiedatabank? Door overleg met de minister van Onderwijs zou het heel prille begin van jeugddelinquentie misschien verholpen kunnen worden.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik ben inderdaad ook in overleg met de minister van Onderwijs. Dat is van groot belang, zeker bij die groep van jongeren. Wat we nu zien, is dat die kinderen in de jeugdinstellingen zelf geen onderwijs meer krijgen. Dat vind ik wel een pijnpunt. Als we willen dat in Vlaanderen zeker die jongeren waar het vaak verkeerd loopt, zo snel mogelijk weer op het juiste pad worden gebracht, is onderwijs een heel belangrijk gegeven. Tot heden wordt er in die instellingen geen onderwijs gegeven. Ik ben in overleg met de minister van Onderwijs om te kijken hoe we dat kunnen aanpakken.

Ik ben het ermee eens, en het is ook zo afgesproken, dat we gaan kijken hoe de interventiedatabank in Nederland juist werkt. Het is belangrijk dat zoiets wetenschappelijk onderbouwd is en dat daar geen discussie over bestaat. In die zin zal dat alles wat tijd nemen. Dit jaar zal de voorbereiding gebeuren en zal gekeken worden hoe we voldoende aandacht kunnen besteden aan gebruiksvriendelijkheid. Het mag niet te complex worden. In Nederland is alles zeer toegankelijk en in begrijpbare en menselijke taal. Het is een goed voorbeeld. Dus we gaan dit jaar toch moeten gebruiken om het nodige werk te steken in die interventiedatabank.

Wat de meest gestelde vragen betreft: ik denk ook dat daar vraag naar is vanuit het veld, en wij hopen eigenlijk dat alles volgende maand online staat. Ik zei al dat het een dynamisch gegeven is, dus daar zullen geregeld ook wel vragen bij komen of aanpassingen gebeuren. Maar normaal gezien staat het volgende maand op de website van het agentschap Opgroeien.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Bedankt, minister, ook voor de bijkomende antwoorden.

Met betrekking tot die interventiedatabank: u zegt dat we wel wat tijd nodig zullen hebben. Ik wil onderschrijven dat het nodig is om daar ook de nodige tijd voor te nemen, want het moet op een goede manier worden opgestart. We hebben natuurlijk ook al eens een blik geworpen op het Nederlandse voorbeeld. U zegt dat Nederlanders vaak duidelijker zijn in hun taalgebruik. Dat is soms wel het geval, maar niet altijd, denk ik. Maar ik denk dat de databank zich ook vooral richt op de jeugdhulp zelf, de jeugdhulpverlening. Die sanctie is natuurlijk nog iets anders. Maar we kijken ernaar uit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de mogelijke uitbreiding van het project M voor de multidisciplinaire aanpak van criminaliteit – 1258 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Het betreft hier een Limburgse vraag, maar dat is ook niet moeilijk, met drie Limburgse ministers. Het project M kennen wij allemaal in Limburg, en ik hoop intussen ook op een aantal andere plaatsen in Vlaanderen. Daarbij is het de bedoeling dat er echt een lik-op-stukbeleid wordt gevoerd. U hebt enige tijd geleden een plaatsbezoek gebracht, ik geloof dat dat via de procureur gebeurde. Daarin benadrukt u het positieve van dat project. Dit weekend werd er bijvoorbeeld nog een sanctie uitgesproken tegen iemand uit Lommel die racistische daden had gesteld. Het werkt dus wel. Dat wil zeggen dat er na een calamiteit of overtreding ook snel een veroordeling kan volgen.

U hebt toen gezegd dat u dat project over heel Vlaanderen zou willen uitbreiden, wat een goede zaak is. Maar hoe ziet u die uitbreiding? Is er zicht op een timing, en over hoeveel mensen gaat het? En de cruciale bemerking die ik altijd heb bij een bevoegdheid Justitie op Vlaams niveau, is dat u eigenlijk alleen via de justitiehuisen een inbreng hebt. De andere actoren zijn enerzijds het parket, en anderzijds de politie. Het zal dus via de justitiehuisen moeten gebeuren. Mijn vraag is dan ook hoe u die uitbreiding concreet ziet, en over hoeveel middelen en mensen het gaat. Denkt u dat jullie erin gaan slagen om in te breken in die bevoegdheid? Uw enige formele bevoegdheid is immers het luik justitiehuisen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik heb inderdaad op 30 januari het justitiehuis van Hasselt bezocht, onder andere om kennis te maken met het Project M. Dit Limburgs project zet sterk in op een lik-op-stukbeleid, door parketmagistraten en justitieassistenten samen met de politie te laten werken. Het startte vanuit het uitgangspunt om veelvoorkomende criminaliteit – misdrijven waar de burger zich aan stoort – snel en adequaat af te handelen. Vaak gaat het onder meer over diefstallen, vernielingen, belaging, bedreigingen, inbreuken tegen de Wapenwet, lokale drugsgebruikers en -dealers, en sinds kort ook partnergeweld en exhibitionisme.

Daders krijgen onmiddellijk een straf of een alternatieve maatregel opgelegd en er wordt ingezet op schaderegeling en bemiddeling, via de procedure 'bemiddeling en maatregelen', waardoor ook slachtoffers zich gehoord, erkend en betrokken voelen. Dat zorgt voor meer vertrouwen in Justitie en gemeenschapsgerichte straffen, wat vandaag de dag ook broodnodig is.

De specifieke afhandelingswijze van de nieuwe Sectie M van het parket Limburg maakt het mogelijk dat een parketmagistraat sneller een beslissing kan nemen over een dossier. Verdachten die door de politie op heterdaad betrapt en gearresteerd worden, spreken binnen de 24 of 48 uur met een parketmagistraat, waarbij onder meer meteen kan worden voorgesteld om het dossier af te handelen via de procedure 'bemiddeling en maatregelen' bij de justitiehuisen. Bovendien kan de M-magistraat vanaf nu ook een beroep doen op de expertise van het justitiehuis Hasselt en Tongeren om na te gaan of een bepaalde zaak in aanmerking kan komen voor de procedure van 'bemiddeling en maatregelen' via het justitiehuis. Een justitieassistent zal daarvoor voortaan telefonisch bereikbaar zijn en een adviesverlening uitvoeren. Voor daders die niet direct gearresteerd konden worden, volgt binnen de twee maanden een beslissing.

Uit cijfers, uiteengezet tijdens mijn bezoek aan het justitiehuis, blijkt dat ingevolge het project M de doorlooptijd tot een beslissing van de magistraat aanzienlijk ingekort is van 160 naar minder dan 40 dagen. Dat is toch wel heel belangrijk voor slachtoffers, dat men ten eerste heel kordaat en snel reageert en dat er ten tweede ook effectief een bestraffing volgt, zodat we de straffeloosheid bij die criminele inbreuken kunnen aanpakken.

Het project M zorgt ook voor een afhandeling op maat van dader en slachtoffer – vooral dat laatste. De parketmagistraat beschikt over een waaier aan afhandelingsmogelijkheden, gaande van een waarschuwing tot een voorleiding bij de onderzoeksrechter. Als het dossier door de parketmagistraat georiënteerd wordt naar een afhandeling via de procedure 'bemiddeling en maatregelen', tracht de justitieassistent een voorstel uit te werken op maat. Voor de uitwerking en uitvoering van de opgelegde maatregelen wordt samen met de dader gekeken naar de feiten, zijn/haar verleden en eventuele oplossingen. Daarnaast bieden ze een luisterend oor aan slachtoffers en bespreken ze hun verwachtingen. Als beide partijen ervoor open staan, is ook een bemiddelingsgesprek mogelijk.

Ik heb dus vastgesteld dat het M-project in Limburg zorgt voor een snelle, krachtige en op maat gesneden reactie op criminaliteit. Maar dat kan enkel, zo is ook in

mijn gesprek met de mensen naar voren gekomen, als de verschillende partners binnen de strafrechtsketen samenwerken en ook inzetten op die samenwerking. Dat is wat er in Limburg gebeurd is. We kunnen dus zeker niet spreken van een loutere of hoofdzakelijk federale bevoegdheid, zeker omdat hier vooral wordt ingezet op een alternatieve afhandeling en bemiddeling en maatregelen, allemaal zaken die onder onze bevoegdheid vallen. De Vlaamse justitie heeft hier dus wel een belangrijke rol in te spelen. Met dit project wil ik dus inzetten op een lik-op-stukbeleid en het effectief aanpakken van criminaliteit. Op die manier kunnen we op een geloofwaardige en kordate manier aan strafuitvoering doen en kunnen we het vertrouwen in justitie herstellen.

Het klopt dat ik aan het bekijken ben of die aanpak ook in de rest van Vlaanderen kan worden uitgerold. Daarvoor heeft mijn kabinet de afgelopen maanden al samengezeten met het parket van Antwerpen, Mechelen en Turnhout, dat zeer geïnteresseerd is. We zullen dat binnenkort ook bekijken met de andere Vlaamse parketten. Bij het verder uitrollen ga ik dus uiteraard in overleg met alle betrokken actoren, zowel met de federale actoren, de lokale parketten als de politiezones. Alleen zo kunnen we een verdere uitrol van dit project nastreven, met het oog op lokale accenten, maar toch met een uniforme werkwijze. Door dit lik-op-stukbeleid zullen er minder zaken doorstromen naar de klassieke taak van de justitiehuisen, namelijk probatie, en meer naar bemiddeling en maatregelen, waardoor ik ook een aantal middelen kan heroriënteren naar de uitrol van het M-project. Op korte termijn zal ik ook extra middelen inzetten op die manier van werken en bekijk ik met alle betrokken actoren hoe ik kan inzetten op een nieuw informaticasysteem om de snelle informatiedoorstroming te vergemakkelijken.

Ik ben dus bereid om dit project te trekken vanuit Vlaanderen. Dit zal tijd vergen, aangezien alle betrokken actoren anders zullen moeten werken. Ik ben ervan overtuigd, samen met vele anderen, dat op deze manier ingespeeld moet worden op kleine criminaliteit. Het alternatief is dat er geen gevolg wordt gegeven aan die kleine criminaliteit, en dat kan niet de bedoeling zijn. We willen dit uitbreiden en zijn in gesprek met verschillende actoren. Eén ding moet er wel zijn: iedereen moet erachter staan, anders gaat het niet lukken. De gesprekken die we tot nu toe hebben gehad, zijn positief. We zullen wel middelen vanuit de justitiehuisen kunnen reoriënteren, samen met het informaticasysteem.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Ik dank u voor het antwoord. Inhoudelijk sta ik volledig achter het project, maar u bevestigt wel dat het niet zo simpel zal zijn om dit op het terrein te realiseren. Op dit ogenblik stellen we in Limburg vast dat men bij het parket gehoopt had intussen al op veel meer plaatsen actief te zijn dan nu het geval is. Het niet zo sterke punt zit precies bij het parket, en dat betreft een federale bevoegdheid. Nogmaals, u hebt al mijn steun voor dit project, maar ons land is al ingewikkeld genoeg dat we niet moeten proberen met aankondigingspolitiek zaken voor te stellen die in de praktijk moeilijk te realiseren zijn.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, ik denk inderdaad dat een lik-op-stukbeleid zeer belangrijk is. Bij de bevolking is het vertrouwen in Justitie voor een deel weg, precies door die zeer lange procedures, zowel voor de dader die niet onmiddellijk en effectief zijn straf krijgt, als voor het slachtoffer dat niet meteen erkend of gehoord wordt.

Zoals ook al is aangegeven, werken de verschillende parketten anders. U zult met die moeilijkheid geconfronteerd worden: de context is anders en de werklast is anders. Komt dat ook al naar voren tijdens het overleg? De vraag kwam uit Limburg en werd beantwoord door een minister uit Limburg. Ik kom zelf uit West-

Vlaanderen en ik ben zeker vragende partij voor contact van uwentwege met onze West-Vlaamse actoren om dit soort lik-op-stukbeleid verder uit te rollen.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Ik heb begrepen dat er in Hasselt een scherm geplaatst is zodat via dat scherm met de magistratuur contact opgenomen kan worden om een beslissing te hebben. U zegt nu dat dit op het niveau van de politiezone is. Ik heb dat niet zo goed begrepen. Is het een magistraat die op dat moment een beslissing neemt? Daar huiver ik een beetje voor. Het is niet de bedoeling dat we computers zullen hebben waar we feiten, of een misdrijf, gaan invoeren en die dan een strafmaat geven. Daar begint het een beetje op te lijken als het zo zou zijn. Ik heb dus niet zo goed begrepen wat daar precies gebeurt in Hasselt.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Het is gewoon een virtueel loket. In plaats van de politieman die normaal voor u zit als u aangifte komt doen, komt er een scherm. De agent zit niet achter de balie, maar tien kilometer verder.

De voorzitter: De burgemeesters van Hasselt, die ook aanwezig was bij de voorstelling, zal morgen in de plenaire vergadering aanwezig zijn, en dan kunt u hem daarover ondervragen.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Die politieman neemt ook geen beslissing, zo ver zijn we nog niet gevorderd. De vraag van mevrouw Van dermeersch is daarmee beantwoord: de politieman neemt gewoon een aangifte aan.

In verband met dit project, probeer ik wel vanuit mijn bevoegdheden een antwoord te bieden op de vraag naar een lik-op-stukbeleid en ervoor te zorgen dat veelvoorkomende criminaliteit, voor sommigen misschien klein, maar die groot kan worden, toch wordt aangepakt.

We zien ook dat de parketten wel geïnteresseerd zijn in het project. Ik kan dan twee dingen doen: niets doen en het overlaten aan het federale niveau of met de bevoegdheden die ik heb ten aanzien van de justitiehuizen ervoor zorgen dat in al onze provincies, de lokale politie, de parketten en justitiehuizen worden samengebracht om zo een antwoord te bieden op dat lik-op-stukbeleid. Men kan me misschien kwalijk nemen dat ik te veel doe, maar niets doen is voor mij zeker geen optie wanneer het gaat over de aanpak van dit soort van criminaliteit.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Minister, ik neem u zeker niet kwalijk dat u dat doet, dat is het punt niet, maar met mijn toch wel enige staat van dienst denk ik dat u op een bepaald moment toch bij de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie terecht zult komen om dat project over heel Vlaanderen te kunnen uittekenen. Zo niet, vrees ik dat het zal blijven bij een aantal experimenten. Nogmaals, ik sta 100 procent achter dat project en wens u daar veel succes mee, maar dit is natuurlijk een zeer delicate aangelegenheid en bovendien een bevoegdheid die ook zeer gevoelig ligt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een gecoördineerd beleid rond slachtofferzorg – 1516 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, u zet in uw beleid de slachtoffers centraal, en dat is een goede en terechte zorg. Slachtoffers moeten op een degelijke manier worden onthaald en geholpen en zij hebben daarbij natuurlijk ook rechten. Onder meer een Europese richtlijn legt de basis voor die rechten. Dat gaat bijvoorbeeld over het recht op begrijpelijke informatie, kosteloze toegang tot slachtofferhulp en recht op deelname aan de strafprocedure.

In Vlaanderen worden slachtoffers geholpen door verschillende diensten. Al die diensten en initiatieven leveren belangrijk werk. De centra algemeen welzijnswerk (CAW's) staan in voor slachtofferhulp, de justitiehuisen bieden slachtofferonthaal aan. Slachtofferbejegening is een taak van de politie en dus federale bevoegdheid. Een goede organisatie van de coördinatie van alle betrokken diensten is essentieel, evenals een goede ondersteuning door training en opleiding voor slachtofferhulpers.

Tijdens de vorige legislatuur werd door de toenmalige minister van Welzijn de website www.slachtofferzorg.be opgericht als digitaal aanspreekpunt voor slachtoffers. Deze website biedt belangrijke informatie en ondersteuning voor slachtoffers en achter de website is er ook een traject om de hulp- en dienstverlening geïntegreerd aan te bieden, met duidelijke aanspreekpunten die worden georganiseerd door de CAW's en de justitiehuisen.

Inzake slachtofferzorg is er inderdaad nood aan een geïntegreerd en gecoördineerd aanbod aan hulp- en dienstverlening. Op welke manier zult u verder werk maken van het vermeld traject geïntegreerde slachtofferzorg? Welke afspraken zijn daarover gemaakt met de minister van Welzijn? Welke rol ziet zij daarbij voor de justitiehuisen en de justitieassistenten? Is er in opleiding en/of ondersteuning voorzien voor de justitieassistenten?

Wat is de stand van zaken inzake de evaluatie en actualisering van het samenwerkingsakkoord slachtofferzorg van 7 april 1998? Hoe wordt die evaluatie aangepakt? Worden de betrokken sectoren daarbij betrokken?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Er bestaan een heleboel diensten die hulp aan slachtoffers verlenen: slachtofferbejegening bij de politie, slachtofferonthaal bij de justitiehuisen, slachtofferzorg bij CAW's. Voor onze diensten is dit een afgebakende taak, maar voor slachtoffers betekent dit een versnipperd aanbod. Zij weten niet altijd waar zij terecht kunnen en begrijpen ook niet altijd waarom zij zich niet op een en dezelfde dienst kunnen beroepen. Een geïntegreerde slachtofferzorg vraagt dan ook een goede afstemming en doorverwijzing tussen de verschillende bevoegde diensten en instanties.

Zoals vermeld in mijn beleidsnota, zal ik het beperkte samenwerkingsakkoord van 7 april 1998 inzake slachtofferzorg daarom evalueren en in voorkomend geval aanpassen, zodat de verschillende diensten beter op elkaar inspelen. Daarbij is het niet alleen belangrijk om de betrokken sectoren te bevragen, zoals u zelf aanhaalt, maar vooral ook de slachtoffers zelf. Ik krijg voldoende mails binnen van slachtoffers die niet weten waar ze terecht kunnen met hun vragen.

We moeten dus beter doen voor hen en beter gaan samenwerken. Ik zal daarbij het initiatief nemen om dit samen met de bevoegde Vlaamse en federale ministers aan te vatten. Wat voor mij belangrijk is, is dat het slachtoffer hier centraal staat en niet zelf moet uitzoeken waar het terecht kan.

Wat de justitiehuisen betreft, wil ik uiteraard ook inzetten op de dienst slachtofferonthaal. Momenteel hebben we slechts 34 voltijdsequivalenten (vte's) justitieassistenten slachtofferonthaal voor meer dan 7500 slachtoffers. Ik heb hen reeds aan het werk gezien. Ik heb het grootste respect voor het werk dat zij uitvoeren en de zorg die zij aan slachtoffers besteden. Zo geven ze slachtoffers informatie over de gerechtelijke procedure en over hun persoonlijk dossier, bieden ze bijstand en ondersteuning tijdens de gerechtelijke procedure en verwijzen ze indien nodig slachtoffers door naar gespecialiseerde diensten. Maar iedereen kan zien dat dit gewoon te veel dossiers zijn voor dit beperkt aantal justitieassistenten. Bovendien ga ik hun ook vragen nog meer aanklappend te werken, en zal ik de magistratuur aanspreken om slachtofferonthaal meer te betrekken. Daarom zal ik een belangrijk deel van de 6 miljoen euro die ik vrijmaak voor justitieassistenten, inzetten op slachtofferonthaal.

Ik zal bijvoorbeeld ook de justitieassistenten actief inzetten in de zorgcentra na seksueel geweld. Ook daar komen die slachtoffers terecht. Na evaluatie is gebleken dat de lacune vooral is dat die slachtoffers juridische ondersteuning willen. Dat ontbreekt momenteel nog in die zorgcentra. De justitiehuisen zullen een volwaardig onderdeel van het samenwerkingsakkoord met het parket, politie en de ziekenhuizen uitmaken. Zij zullen altijd betrokken worden, en zelf contact opnemen met slachtoffers, alsook de mogelijkheid bieden om aanwezig te zijn in de zorgcentra zelf, om een laagdrempelig aanbod uit te bouwen voor slachtoffers van seksueel geweld.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik dank u. Het is goed dat u verder werk wilt maken van geïntegreerde slachtofferzorg. Iemand kan op heel veel manieren slachtoffer zijn, van verschillende soorten misdrijven. Dan kun je ook op verschillende manieren nood hebben aan hulp en ondersteuning. Dat gaat van hulp bij een aangifte, zoals het geven van de mogelijkheid om zijn verhaal te doen op een slachtoffervriendelijke manier, tot echte ondersteuning van het slachtoffer als persoon, bijvoorbeeld na fysiek geweld of in de zorgcentra, waar u zelf naar verwijst. Belangrijk is ook dat een slachtoffer wegwijs wordt gemaakt doorheen de procedure, dat het bijvoorbeeld bijstand krijgt tijdens een proces voor de rechtbank. Voor de buitenwereld is dat vaak allemaal één hoopje en vraagt men zich af waar men terecht kan. Als je met die verschillende diensten spreekt, hebben ze allemaal een eigen taakinvulling. Het is gemakkelijker gezegd dan gedaan om dat allemaal samen te voegen.

Ik denk dat de belangrijkste doelstelling erin bestaat dat je het slachtoffer centraal zet, en je hen heel goed wegwijs maakt doorheen de hulpverlening: vanaf het moment dat er iets is gebeurd en er een aangifte moet gebeuren tot bij de nazorg na een proces of na een lange procedure – en zelfs nog daarna, indien nodig. Ik denk dat dat de leidraad moet zijn wanneer je spreekt over geïntegreerde slachtofferzorg. Het zou inderdaad heel goed en absoluut nodig zijn dat we daar de volgende jaren stappen in kunnen zetten, ook via een actualisering van het samenwerkingsakkoord.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Het lijkt mij inderdaad zeer belangrijk om de slachtoffers van een geïntegreerde slachtofferzorg te voorzien.

U krijgt waarschijnlijk heel wat e-mails, en ook ik krijg van mensen de vraag om hun verhaal te aanhoren. Wat ik dan opvang, is dat zij echt op zoek zijn naar hulp. Op welke manier is er hulp beschikbaar, en wie kan hen daarbij helpen? En op dat moment is hun leven vaak al een hel. Als ze dan nog moeten uitzoeken waar zij terecht kunnen, en ze daar hun energie in moeten steken, dan is dat soms te veel gevraagd.

Er is inderdaad ook het digitaal platform, de website www.slachtofferzorg.be. Ik vraag mij af of dat bekend is. Minister, is er volgens u nog nood aan bijkomende sensibilisering voor de actoren op het terrein?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik vermeld nog even dat er sowieso wel bijkomende sensibilisering nodig is. Wat je ook vaak hoort bij slachtoffers, is dat ze echt hun verhaal willen doen. Dan voelen ze zich immers ook erkend. En het is heel belangrijk dat de slachtoffers die erkenning ook krijgen. Maar volgens de huidige timing moeten we eerst dat samenwerkingsakkoord van 1998 zo snel mogelijk evalueren en updaten. Daarbij gaan we ook echt het slachtoffer zelf centraal stellen. Daarna volgt uiteraard nog bijkomende sensibilisering.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over beleidsmatige aandacht voor de ondersteuning van de justitieassistenten – 1584 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): De oprichting van de justitiehuisen door toenmalig minister van justitie Stefaan De Clerck dateert al van 1999. De minister koos toen terecht voor een nieuwe beleidsrichting, waarin de verbetering en uitbreiding van de alternatieve straffen en maatregelen en de humanisering van justitie centraal stonden. De justitiehuisen moesten bijdragen tot een meer efficiënte, een meer humane en een meer toegankelijke justitie.

Toen de justitiehuisen nog een federale bevoegdheid waren, leverden de door de dienst Justitiehuisen gepubliceerde jaarverslagen een rijkdom aan informatie. Op die manier kon worden nagegaan hoe de justitiehuisen zich ontwikkelden. En men kon meer in het bijzonder, door een en ander hierbij cijfermatig in beeld te brengen, belichten welke cliëntgerichte voorlichtings- en begeleidingsopdrachten en bijkomende, andersoortige opdrachten – burgerrechtelijke opdrachten, eerste-lijnswerking – door de justitiehuisen werden opgenomen. Zo kon men ook beschrijven welke evolutie er bij de uitvoering van de mandaten in de loop der jaren merkbaar was.

De rol die justitiehuisen vervullen, wordt ook in de vakliteratuur op wetenschappelijke wijze opgevolgd. Zo werden de hierboven vermelde jaarverslagen grondig besproken in Panopticon, het tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk.

In die wetenschappelijke analyses wordt ook aandacht besteed aan de rol van de justitieassistenten bij het sociaal onderzoek in het kader van de burgerrechtelijke opdrachten, het informeren van burgers over de eigen opdrachten, het ondersteunen en informeren van slachtoffers, en de begeleiding en opvolging van justitiebelen. Deze laatste twee opdrachten zijn over de jaren heen in belang toegenomen.

Zoals in de meeste westerse landen wordt ook in België het belang van alternatieve straffen en maatregelen als reactie op criminaliteit alsmaar belangrijker. De uitvoering en opvolging van alternatieve vormen van strafuitvoering is een taak voor de justitieassistenten die de laatste jaren voortdurend is toegenomen.

Vlaanderen heeft de overheveling van de bevoegdheid in verband met de justitiehuisen aangegrepen om een eigen beleidsvisie uit te werken. Op 17 juni 2019 is het decreet van 29 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het decreet lijst de doelstellingen en opdrachten van de justitiehuisen op. Zij zullen daarbij geen opdracht meer vervullen in het kader van de eerstelijnsbijstand en het onthaal van burgers omdat de drempel naar een justitiehuis voor veel burgers te hoog was. Daarom zullen burgers met algemene vragen terecht kunnen in een geïntegreerd breed onthaal. Dat is een samenwerkingsverband tussen de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's), de centra algemeen welzijnswerk (CAW's) en de sociale diensten van de ziekenfondsen. Hebben burgers juridische eerstelijnsbijstand nodig, dan kunnen ze terecht bij de commissies voor juridische bijstand. In dat licht wordt ook de organisatie aangepast. Het nieuwe decreet vormt ook de rechtsbasis voor informatie-uitwisseling, namelijk hoe justitiehuisen kunnen beschikken over bepaalde gegevens van de diverse partners, rekening houdend met het beroepsgeheim.

Daarnaast wordt in het huidige Vlaams justitieel beleid terecht de nadruk gelegd op de belangrijke rol van de justitiehuisen en de justitieassistenten. Begin januari van dit jaar kregen de justitieassistenten een nieuw mandaat voor de opvolging van daders van huiselijk geweld die een maatregel van tijdelijk huisverbod krijgen, vandaag – ik heb het dan over het moment dat ik mijn vraag indiende – kondigde u in de pers aan dat u wilt dat de justitieassistenten meer inzetten op slachtoffers. Dat zijn positieve beleidsvoornemens, maar de vraag is wat de concrete gevolgen hiervan zijn voor de werklast van de justitieassistenten.

In het laatste nummer van Panopticon zijn immers de resultaten verschenen van een op wetenschappelijke wijze gevoerd onderzoek in de periode van januari tot maart 2016, naar werkgerelateerde stress, coping, psychisch welbevinden en levenskwaliteit bij de Vlaamse justitieassistenten. De directie van de dienst Justitiehuisen van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) gaf de toestemming voor dit onderzoek. Dertien van de veertien Vlaamse justitiehuisen werden vertegenwoordigd door de respondenten die deelnamen aan het onderzoek.

Het onderzoek toont aan dat de zorg voor en professionele omkadering van justitieassistenten blijvende aandacht vereisen. Zij staan immers regelmatig onder druk door hun dubbele professionele rol ten aanzien van justitiabelen, met name emancipatorisch werken en bijdragen aan risicobeheersing. Anderzijds werden en worden zij geconfronteerd met een voortdurende staat van organisatorische verandering.

Minister, wat is de stand van zaken van de overheveling van de dienst justitiehuisen van het Departement WVG naar het Departement Kanselarij en Bestuur, zoals opgenomen in uw beleidsnota? Hoe zult u de samenwerking van de justitiehuisen met de partnerorganisaties waaronder de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's) en CAW's, en de expertise ter zake verzekeren?

Wat is de stand van zaken in verband met de werklastmeting van de justitiehuisen en de justitieassistenten? Zijn er wachtlijsten, bijvoorbeeld in verband met het sociaal verslag? Zo ja, hoe zult u die aanpakken?

Is het de bedoeling dat, zoals in het verleden, een jaarverslag wordt opgemaakt over de werking van de justitiehuisen? Dat kan immers nuttig zijn voor de opvolging en ondersteuning van de werking van de justitiehuisen.

Op welke manier zult u de justitieassistenten ondersteunen bij hun complexe en toenemende opdrachten? Krijgt personeelszorg een plaats binnen de nieuwe organisatiestructuur?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik ben momenteel met alle betrokken diensten, dus zowel het Departement WVG, het Departement Kanselarij en Bestuur inclusief en de Dienst van de Bestuursrechtsscholen, de nieuwe entiteit Justitie aan het voorbereiden. We doen dit grondig en met de nodige zorg en aandacht voor het personeel en de continuïteit van de dienstverlening.

Uiteraard is het belangrijk dat de justitiehuizen nauw blijven samenwerken met hun partnerorganisaties. Dat deden ze voor de zesde staatshervorming, nadien bij de overheveling naar het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en dat zullen ze bij de nieuwe overheveling blijven doen. Wat de samenwerking op het terrein betreft, zal er dus niks veranderen. Ik wil daar zelfs op inzetten zodat er een meer gestroomlijnd aanbod is. Bovendien overleggen mijn kabinet en het kabinet van minister Beke wekelijks over allerlei dossiers en leggen we ook de laatste hand aan het ontwerp van protocol dat de samenwerking tussen onze bevoegdheden moet regelen.

Ik werk ook nog samen met andere collega's, van Werk, Onderwijs, Cultuur, Media en Wonen in het kader van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld.

De werkdruk bij onze justitieassistenten is hoog. Ik heb reeds een aantal maanden nieuwe cijfers opgevraagd rond werklastermeting en heb die net voor de krokusvakantie ontvangen. Kenmerken en trends zoals nieuwe opdrachten, actieve opdrachten en wachtlijsten werden omgezet in een concrete personeelsnood over alle justitiehuizen heen. De opdracht slachtofferonthaal wordt in deze oefening wel buiten beschouwing gelaten omdat de werkdruk van een lopend dossier slachtofferonthaal niet geobjectiveerd kan worden. Zo wordt in het ene dossier het aantal interventies beperkt tot het versturen van een brief en een telefoon omdat het slachtoffer niet wenst in te gaan op het aanbod. In het andere dossier biedt de justitieassistent een intensieve ondersteuning waarbij men bijstand tijdens de zitting biedt, maar bijvoorbeeld ook mee het dossier gaat inkijken en samen met het slachtoffer de slachtofferfiche invult. Daar wil ik dus wel meer en proactiever op inzetten.

Gezien de hoge werkdruk zijn er voor de maatschappelijke enquête inderdaad wachtlijsten. In 2019 waren er in 109 gevallen nog geen justitieassistenten aangesteld om de enquête uit te voeren. Toch moet je dit in proportie bekijken met het aantal vragen naar maatschappelijke enquêtes die binnenkomen: meer dan 3100 dossiers jaarlijks. Maar iedere wachtlijst is uiteraard een wachtlijst te veel, vandaar dat ik zowel met de wachtlijsten als de werklastermeting aan de slag ga om, in het kader van de 6 miljoen euro die ik heb vrijgemaakt voor extra justitieassistenten, het nieuwe personeelsplan op te stellen. Er is een reserve van justitieassistenten, en die moeten zo snel mogelijk worden aangeworven: wat mij betreft moet er niet gewacht worden tot het protocol is getekend.

Er worden geen jaarverslagen van de justitiehuizen meer gemaakt, maar via de website van het Departement WVG, sectie Justitiehuizen, <https://www.departementwvg.be/justitiehuizen/>, kan men nog steeds cijfermatige informatie alsook bijkomende toelichting terugvinden over de werking van de justitiehuizen. Ik bekijk, in het licht van de nieuwe entiteit Justitie en Handhaving, of het nuttig is om dit opnieuw in te voeren.

Personeelszorg neemt een prominente plaats in binnen de justitiehuizen, en dit zal ook zo blijven. De veiligheid van de justitieassistenten moet steeds vooropstaan,

alsook hun psychisch welbevinden. Sinds de dataverzameling in 2016 van het onderzoek waarvan sprake is in uw vraag, zijn er reeds heel wat inspanningen geleverd. Zo werden verschillende medewerkers opgeleid als stress- en burnoutcoaches en vertrouwenspersoon. Er wordt verder ingezet op de omkadering van medewerkers via de vormingsmodule zelfzorg, intervisie en individuele coaching. Op basis van de gemaakte risicoanalyses zetten we stappen om de werksituatie van de justitie-assistenten verder te verbeteren. We gaan ook verder inzetten op de interne opleidingen, naast de mogelijkheden om deel te nemen aan externe opleidingen en studiedagen enzovoort. Wat dit laatste betreft, voorzie ik dit jaar bijvoorbeeld een opleiding seksueel geweld voor alle justitieassistenten, een opleiding voor alle justitieassistenten die aan de slag gaan met de nieuwe opdracht in het kader van het tijdelijk huisverbod en zal ik ervoor zorgen dat de justitieassistenten een gedegen opleiding krijgen rond de kindreflex. In dat kader heb ik aan de directeurs van de Justitiehuisen ook gevraagd mij hun noden rond supervisie en intervisie te bezorgen. Bovendien bekijk ik momenteel ook via een werkgroep van experts en justitieassistenten de mogelijkheden van risicotaxatie binnen de justitiehuisen om hun meer handvatten te geven bij hun begeleidingen en adviesopdrachten.

En zoals ik al zei, voorzie ik in de aanwerving van bijkomende justitieassistenten zodat de werklast zal verminderen. Twee weken geleden zetten we 'twintig jaar justitieassistenten' in de verf. Het was mooi om hun verhaal te horen. Zij doen dat met heel veel zorg, met heel veel enthousiasme. Zij zetten echt alles op alles. Daarom moeten we echt voortdoen met die aanwervingen, zodat we nog meer zorg kunnen toedienen aan de slachtoffers.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik dank u voor uw uitvoerige antwoord. Ik zal dat ook nog in meer detail nalezen. Ik wil hierbij ook van onze kant heel veel appreciatie uitspreken voor wat die justitieassistenten dag in dag uit doen. Dat gebeurt dikwijls in heel moeilijke dossiers, en met mensen in moeilijke situaties of in een moeilijk traject. Iedere situatie is ook anders, en ze moeten zich continu aanpassen.

Voor ons is het absoluut een prioriteit om er samen voor te zorgen dat ze hun werk op een goede manier kunnen doen, en dat ze dat samen met partnerorganisaties kunnen doen. Daarom was die werklastmeting natuurlijk ook essentieel, zodat we daar eerst goed de inhoud van kennen.

Minister, wat ik niet zo goed begrijp – misschien heb ik het niet goed gehoord – is dat u zei dat het thema slachtofferonthaal niet is meegenomen, omdat dat zo verschillend is. Maar ik denk toch dat ook hun andere taken niet altijd even lineair zijn, en niet voor elk slachtoffer of voor elke dader dezelfde impact hebben. Kunnen daar dan toch niet een soort van gemiddelden van worden meegenomen? Zeker als we in de toekomst nog verder willen inzetten op slachtofferzorg en slachtofferonthaal, moeten we toch ook goed weten welke impact dat heeft op hun werk.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Ik deel de bezorgdheid van collega Schryvers over het feit dat onze justitieassistenten heel belangrijk werk doen, en dat ze dat ook vaak doen. Ik heb minister Vandeurzen in de vorige legislatuur veel bevraagd over die werklastmeting. En wanneer die er eindelijk was, vroegen we ook welke gevolgen daaraan werden gegeven.

En ook nu staan de justitieassistenten voor een transitie. Als we bezorgd zijn omdat we willen dat ze hun werk goed kunnen doen, dan moeten we duidelijkheid verschaffen. Dat is het belangrijkste wat wij als beleidsmakers kunnen doen, denk ik. En het is die duidelijkheid waar ik heel graag op wil aandringen. Ze staan voor een

transitie: ze worden uitgekanteld uit het beleidsdomein Welzijn. Dat gebeurt met een heel specifieke focus: we willen niet enkel met die welzijnsbril naar justitiële problemen kijken, we willen met een bril van Justitie naar justitieel opvolgingswerk kijken. Dat is de reden waarom we dat doen.

Het gevolg is dat er meer dan vijfhonderd personeelsleden uit Welzijn worden uitgekanteld, en vervolgens worden ingekanteld in het Departement Kanselarij en Bestuur. En om die mensen niet te lang in onzekerheid te laten zitten over waar ze precies gaan terechtkomen of hoe hun nieuwe werkomgeving eruitziet, wil ik erop aandringen dat dit heel snel gebeurt. Het staat in het regeerakkoord. Wat ons betreft moet daar niet veel meer over worden onderhandeld. Het is heel duidelijk: als we bezorgd zijn omdat die mensen moeten weten in welke context ze werken, en hoe hun aansturing eruitziet, dan moeten we heel snel klaarheid scheppen. Dat is het beste wat we vandaag voor hen kunnen doen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik neem de vraag mee. Ik denk dat het inderdaad belangrijk is dat er duidelijkheid komt. Dat merk ik ook als ik praat met mensen van het centrum elektronisch toezicht of het justitiecentrum. Het regeerakkoord is daar ook heel duidelijk over. Het is inderdaad de bedoeling dat Justitie uit Welzijn wordt gehaald, en dat alles met een justitiële bril wordt bekeken. Die vraag krijgen we ook vanuit het veld. Ik zal alles op alles zetten om dat ordentelijk te laten verlopen, en daar een nieuwe entiteit van te maken.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik denk dat velen van ons dezelfde bekommernissen hebben. Ik zal dat zeker verder opvolgen. Ik heb alleen geen antwoord meer gekregen op mijn opmerking met betrekking tot de werkimact van het slachtofferonthaal. Maar we zullen dat misschien nadien nog kunnen meenemen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: We hebben dit opgevraagd bij de justitiehuisen, ik hoop dat we dit snel zullen krijgen. Het feit dat het antwoord tot op vandaag is dat men dit eigenlijk niet kan zeggen omdat aan het ene dossier nauwelijks aandacht wordt besteed en aan het andere iets meer, wijst er volgens mij op dat we in het nieuwe personeelsplan ruimte moeten maken voor de justitieassistenten zodat zij proactief en aanklappend slachtoffers kunnen ondersteunen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de vrijstelling van onroerende voorheffing voor bepaalde zorginstellingen – 1540 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Deze vraag over de vrijstelling van onroerende voorheffing voor bepaalde zorginstellingen is al eerder aan bod gekomen, tijdens de vorige legislatuur. We weten allemaal dat een aantal verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's) met een specifieke bestemming vrijgesteld zijn van onroerende voorheffing. Dat gaat van gebouwen voor erediensten en onderwijs tot ziekenhuizen. Er

is echter ook een restcategorie, het gaat dan over onroerende goederen die zonder winst oogmerk een bestemming als weldadigheidsinstelling krijgen. Dat zijn vooral instellingen die zich bezighouden met sociale en maatschappelijke zorgverstrekking aan hulpbehoevenden.

Die laatste restcategorie is nu onderwerp van discussie omdat er een meningsverschil is ontstaan tussen het Hof van Cassatie en het Grondwettelijk Hof over de interpretatie van deze categorie. Een concreet voorbeeld dat de afgelopen maanden aan bod kwam bij het hof van beroep van Gent betreft een sociale werkplaats waar hulpbehoevende mensen worden tewerkgesteld en de discussie of die al dan niet wordt erkend voor een vrijstelling van onroerende voorheffing. Vraag is daarbij hoe andere zorg dan fysieke of geestelijke zorg aan hulpbehoevenden wordt ingevuld. Het Hof van Cassatie is daar heel beperkend in. Wat het specifieke geval van die sociale werkplaats betreft, met name een kringloopwinkel, besliste het hof van beroep van Gent dat er een vrijstelling kon worden gegeven, maar het Hof van Cassatie heeft die uitspraak vernietigd.

In een nieuwe procedure oordeelde het hof van beroep van Gent dat er geen vrijstelling kon zijn. Nadat ook het Grondwettelijk Hof zich hierover uitsprak en er een ruimere interpretatie op nahield, komt het hof te Gent nu tot het besluit, in een arrest van 18 juni 2019, dat de "erkende beschutte werkplaats" in kwestie de vrijstelling van OV wel kan invoeren. Het Gentse hof verwijst uitdrukkelijk naar het "standpunt van het Grondwettelijk Hof" waarbij het zich "aansluit".

Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft de vrijstellingsregeling inmiddels hervormd. De nieuwe regeling hanteert niet langer het begrip 'soortgelijke weldadigheidsinstelling'. In de plaats daarvan betekent de Brusselse regeling deze 'restcategorie' nu duidelijk af, zodat de interpretatievrijheid wordt beperkt.

Als antwoord op de vragen om uitleg die hierover reeds in de commissie Financiën werden gesteld, gaven zowel ex-ministers Tommelein en Peeters aan dat er een wijziging van het decreet zich opdrong om de onzekerheid hieromtrent te stoppen. Volgens Minister Peeters waren begin 2019 een vijftigtal bezwaarschriften hangende bij de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) die verband hielden met deze kwestie, voornamelijk van beschutte werkplaatsen en kringloopwinkels. Dat is een niet gering aantal.

Minister, hoe staat u tegenover de recente uitspraak van het Grondwettelijk Hof? Zal VLABEL de redenering van het Hof van Cassatie blijven volgen en dus deze restcategorie in strikte zin blijven interpreteren? Indien ja, denkt u dat een beperkende decreetwijziging nodig is, in navolging van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest?

Kunt u een inschatting geven van de budgettaire impact die een ruime interpretatie van deze restcategorie voor vrijstelling van onroerende voorheffing zal genereren?

Een mogelijke alternatief voor een decreetwijziging bestaat erin dat lokale besturen vrij spel krijgen op basis van de mogelijkheid voor lokale besturen om onroerende voorheffing te differentiëren op basis van kenmerken van wijken, natuurlijke personen of rechtspersonen? Vindt u dat een goed alternatief? Persoonlijk vind ik het een minder goede optie om dit decreet hiervoor te gebruiken.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mijnheer Van den Heuvel, dit thema is hier al meermaals aan bod gekomen, onder meer al door eerdere vragen die u stelde. Ik zal mijn best doen om niet in herhaling te vallen. U schetste de situatie al. Het betreft de interpretatie van 'andere soortgelijke weldadigheidsinstellingen'. De interpretatie van het Hof van Cassatie is veel beperkter dan die van het Grondwettelijk Hof.

De Vlaamse Belastingdienst is van oordeel dat het begrip 'soortgelijke weldadigheidsinstellingen' in samenhang moet gelezen worden met de andere instellingen die in artikel 2.1.6.0.1, eerste lid, 1°, van de Vlaamse Codex Fiscaliteit worden opgesomd. Het komt erop neer dat ze de interpretatie van het Hof van Cassatie volgen, omdat men anders moeilijk zou kunnen uitmaken wat 'soortgelijk' dan precies zou moeten zijn. De grond van de zaak is dus het verschil in interpretatie. We zijn nu een jaar na de laatste vraag over dit onderwerp in deze commissie en inmiddels blijkt dat de rechtspraak, met name het hof van beroep te Antwerpen, zich in een recent arrest schikt naar de oplossing van het Grondwettelijk Hof, met name dat een grondwetsconforme interpretatie vereist dat als 'soortgelijke weldadigheidsinstellingen' ook instellingen worden beschouwd waar zonder winstoogmerk andere zorg dan fysieke of geestelijke zorg aan hulpbehoevenden wordt verstrekt.

Dus de visie van het Grondwettelijk Hof, dat elke vorm van maatschappelijke of sociale zorg moet worden vrijgesteld, maakt het volgens mij nagenoeg onmogelijk om de vrijstelling nog af te bakenen. Dat zal enkel leiden tot nieuwe discussies over randgevallen, met het risico dat het toepassingsgebied van de vrijstelling enkel nog zal verruimen. Want elke nieuwe definitie van het Hof van Cassatie gebeurt op basis van het gelijkheidsbeginsel. Als men zegt dat het ook voor maatschappelijke of sociale zorg moet worden vrijgesteld, dan gaat men altijd interpretaties krijgen die steeds ruimer en ruimer gaan. Op den duur zul je helemaal geen afbakening meer hebben.

Daarom zijn we er voorstander van om via een decreetwijziging een duidelijke invulling te geven aan die vrijstelling. Het is nodig om hier klaarheid in te scheppen, en we zullen voorstellen om het catch-allbegrip van de andere, soortgelijke weldadigheidsinstellingen te vervangen door een definitie. Het is eigenlijk wel een beetje jammer dat dat woord in de regelgeving is geslopen. De regelgeving krijgt toch beter het voordeel van de duidelijkheid. De administratie bekijkt nu welke exacte invulling aan het begrip kan worden gegeven.

Dat zal interpretatieproblemen in de toekomst vermijden en rechtszekerheid bieden voor de instellingen die ondubbelzinnig tot het toepassingsgebied van deze restcategorie behoren, en in de toekomst ook zullen blijven behoren. Voor diegene die daaronder vallen zal het duidelijkheid geven. Maar ook voor wie daar niet onder valt, zal het duidelijk zijn dat ze geen recht hebben op die vrijstelling.

Gelijktijdig met die oefening zal de administratie, in navolging van het Vlaams regeerakkoord, de bestaande vrijstelling voor onroerende goederen die bestemd zijn voor het openbaar uitoefenen van een eredienst of van de vrijzinnige morele dienstverlening, beperken tot onroerende goederen gebruikt door erkende lokale geloofsgemeenschappen. Dat is een bepaling die in het regeerakkoord staat, en we zullen dat in hetzelfde decreet meenemen.

U vroeg ook naar een inschatting van de budgettaire impact. Mocht de ruime interpretatie van het Grondwettelijk Hof worden aangehouden, dan is dat volgens ons niet mogelijk, zelfs niet bij benadering. Het zou dan immers gaan om elk onroerend goed in het Vlaamse Gewest dat bestemd is voor maatschappelijke of sociale zorg. Gelet op de beperkte juridische pretentie tot op heden, kan niemand momenteel afbakenen wat hier nu precies onder valt. We kunnen ook niet enkel terugvallen op de door de overheid erkende instellingen. Maar om u toch al een indicatie te geven van de grootteorde: als we enkel en alleen de kringloopwinkels en maatschappelijke werkbodden nemen die reeds een bezwaar hebben ingediend bij VLABEL, gaat het al om 3,4 miljoen euro aan onroerende voorheffing.

Wetende dat het hier louter gaat om een heel klein segment van de sector van de maatschappelijke en sociale hulp, betekent dat dat de teller heel snel de hoogte zal ingaan. Want wat doen we met bepaalde vrijwilligersorganisaties, met vrijetijdsorganisaties voor kansarmen? Wat doe je met organisaties die zich richten op

persoonlijke groei of op maatschappelijk opbouwwerk? En ga zo maar door. Er zijn heel veel zaken die onder sociale en maatschappelijke zorg vallen; dat gaat zeer ruim. Zoals gezegd, zou het vrijstellen van elke vorm van maatschappelijke of sociale zorg het nagenoeg onmogelijk maken om de vrijstelling nog af te bakenen.

Of de oplossing al dan niet zit in de differentiëring van onroerende voorheffingen, daar hebben we een paar weken geleden nog een vraag over gehad. Daar waren we toen dezelfde mening toegedaan. U geeft zelf aan dat de wijziging die werd doorgevoerd in het decreet over het lokaal bestuur vooral beoogde om achtergestelde wijken opnieuw op te waarderen. Maar er zijn ook andere criteria mogelijk; dat is onlangs ook hier in deze commissie aan bod gekomen.

Er werd ook gevraagd of een vrijstelling voor beschutte werkplaatsen, kringloopwinkels of andere onroerende goederen op basis van bestemming via een differentiëring van opcentiemen mogelijk is. Laat ons eerst zeggen dat het louter technisch gezien wellicht zou kunnen, dat het mogelijk is. Maar de gegevens van het kadaster zijn waarschijnlijk niet gedetailleerd genoeg. Dat was een vraag van collega Parys, denk ik. Er waren drie systemen waarbij de gegevens ofwel gekend waren bij de Vlaamse overheid, ofwel door de lokale besturen werden aangebracht. Dit zou dan vallen onder het tweede systeem. Dus als het lokale bestuur die data kan aanleveren, zou dat in theorie wel mogelijk zijn.

Maar wat voor ons het belangrijkste is, is dat het moet kunnen worden verwerkt door VLABEL, via het ICT-systeem dat we nu hebben. Het moet technisch uitvoerbaar zijn. En het moet juridisch sluitend zijn. Verder is het aan de lokale overheden om uit te maken waarvoor ze het fiscaal instrument van differentiëring willen inzetten. Als u mijn mening vraagt, dan ben ik het met u eens, en dan is dit instrument daarvoor niet in het leven geroepen. Ik denk dus niet dat dat hieraan zal tegemoetkomen. Het zou maar een lapmiddel zijn.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, wat dat laatste punt betreft, denk ik inderdaad dat dit niet de gepaste weg is om dit probleem op te lossen. Voor die verschillende interpretaties van het Grondwettelijk Hof en het Hof van Cassatie lijkt een decreetwijziging me aangewezen. Ik ben dan ook tevreden dat u zelf voorstelt om daar duidelijkheid over te scheppen en dat u daar werk van zult maken.

Wat de definiëring betreft van die restcategorie van soortgelijke weldadigheidsinstellingen, moeten we de gulden middenweg bewandelen: niet te streng maar ook niet te vrijblijvend. Het zou goed zijn om dit in deze commissie samen te bespreken. Wat mij betreft, is het echter aangewezen dat de accommodatie, opvang en huisvesting van mensen met een beperking en psychiatrische patiënten in aanmerking komen voor deze vrijstelling.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Een aantal collega's hebben hier tijdens de vorige legislatuur ook al vragen over gesteld en het is dan ook goed dat het decreet zal worden aangepast en dat er duidelijkheid en transparantie komt over wie wel en wie niet in aanmerking komt. Minister, aan welke timing denkt u daarbij?

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Het is inderdaad belangrijk dat er een decreetwijziging wordt doorgevoerd. In de praktijk zien we dat wanneer men een aanslag voor onroerende voorheffing krijgt, men bezwaar moet aantekenen om die niet te moeten betalen. Het gaat dan bijvoorbeeld over sportinfrastructuur. Voor vzw's zijn dat vaak zware procedures en dit is dan ook niet de juiste manier van werken.

Juridisch-theoretisch moet het decreet inderdaad worden aangepast zodat er op-heldering komt. Ik wil er ook op aandringen dat er werk wordt gemaakt van een link naar een database. Bij Sport Vlaanderen was in het verleden al sprake van sportinfrastructuur die wordt gelinkt en dus geen aanslagbiljet voor onroerende voorheffing meer krijgt. Men kan dat evengoed doen met vzw's die op een lijst worden opgenomen en die onder het nieuwe op te stellen decreet zouden vallen. Dat zou voor veel vzw's de administratieve procedures en kosten heel wat lichter maken.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Wat de timing betreft: we zijn daar volop mee bezig, dat mag niet lang meer duren. Het is altijd gevaarlijk om daar een datum op te plakken maar dit wordt gefinaliseerd en zal er dus snel aankomen.

Wat de definitie betreft die we zullen gebruiken, zal de interpretatie zijn zoals VLABEL en het Hof van Cassatie die hebben toegepast. Het staat de commissie vrij om daarover te debatteren, maar wanneer men dat helemaal opengooit, bestaat het gevaar dit niet alleen een impact zal hebben op de Vlaamse overheidsfinanciën maar ook op die van de steden en gemeenten – wat de onroerende voorheffing betreft, verhoudingsgewijs zelfs een stuk meer dan de Vlaamse overheid.

Mevrouw Van dermeersch, wat de sportinfrastructuur betreft, ben ik zeer blij met uw steun, want de automatische toekenning van die vrijstelling aan sportinfrastructuur staat letterlijk in het regeerakkoord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Mijn vraag is om ook voor deze vzw's voor sociale opvang waar de discussie nu over gaat, eventueel een database op te stellen zodat zij meer niet worden belast met al die procedures. Die procedures moeten nog altijd worden gevoerd want zij krijgen nog altijd een aanslagbiljet voor die onroerende voorheffing.

Minister Matthias Diependaele: Die twee kan men niet koppelen. Die vrijstelling hangt vast aan het onroerend goed, aan het kadastraal nummer. Het is op basis daarvan dat men die onroerende voorheffing krijgt. Dan moet die vrijstelling worden gevraagd. De vraag van de heer Van den Heuvel was wat er precies onder die soortgelijke weldadigheidsinstellingen valt, en daarvoor werken we nu aan een oplossing.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Aan de slag, dus. Uw voorgangers zeiden altijd dat dit via een decreetswijziging op termijn zou worden opgelost. Ik hoor nu dat u er vaart achter zet en dat die er op relatief korte termijn aan komt. Zo interpreteer ik toch uw laatste zinnen. We kijken er naar uit. Wat de invulling betreft zullen we zien wat het wordt. We moeten het juiste evenwicht behouden tussen een beperkende houding en een totaal vrijblijvende.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.